

SAMARALI PEDAGOGIK MULOQOTNI TASHKIL ETISH TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI MUHIM OMIL

M.M. Tojiyeva

Qo'qon Universiteti o'qituvchisi

muhabbatxotojiyeva11@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

ANNOTATSIYA

Qabul qilindi: 24-iyun 2024-yil

Tasdiqlandi: 26-iyun 2024-yil

Jurnal soni: 11

Maqola raqami: 22

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v11i11.960>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/
keywords

muloqot, metod, pedagog, pedagogik muloqot, ta'lim, pedagogik jarayon, o'qituvchi, o'quvchi, Taraqqiyot strategiyasi, tizim.

Ushbu maqolada ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishda muhim bo'lgan, dars mobaynida qo'llaniladigan pedagogik muloqot metodlari bayon etilgan. Ta'lim sifatini oshirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan ekanligi hamda respublikamizda ta'lim sifatini oshirish uchun olib borilayotgan islohotlar, davlatimiz rahbari tomonidan ishlab chiqilgan qaror va farmonlar haqida bayon etilgan. Ta'lim sifatini oshirishda pedagogik muloqotning o'zining ahamiyati haqida tadqiqotchi olimlar fikrlari o'rganilgan, shuningdek muallif tomonidan o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali muloqotni tashkil etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan. Pedagogik muloqotning strukturaviy elementlari klaster asosida tizimlashtirilgan va ularning tafsilotlari misollar orqali tushuntirilgan. Dars jarayonini tashkillashtirishda muhim bo'lgan ta'limiy metodlar klassifikatsiyalarga ajratilgan, hamda ularning ta'riflari batafsil bayon etilgan. Pedagogik muloqot metodlarining turlari, ularni to'g'ri tanlash va samarali qo'llashning ta'lim jarayoni muvaffaqiyatidagi o'zining ta'limiy ahamiyati fikrlari berilgan. Shuningdek, ushbu ishda pedagogik muloqot va metodlarning turlari, zamonaviy yondashuvlar yoritilgan. Tadqiqot so'ngida ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishda muhim bo'lgan jihatlar bo'yicha xulosalar berilgan hamda ta'lim muassasalarida samarali pedagogik muloqotni tashkil etish uchun tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kirish: Bugungi kunda ta'lim tizimi jamiyatning rivojlanishida va kelajak avlodni tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev "Mamlakatimizda sog'lom va barkamol avlodni voyaga yetkazishda hal qiluvchi o'rin tutadigan ta'lim – tarbiya sohasidagi ishlar ko'lamini tobora ortib bormoqda. Albatta, biz mustaqil fikrlaydigan, zamonaviy bilim va kasb-hunarlarini egallagan, mustahkam hayotiy pozitsiyaga ega bo'lgan yoshlarni tarbiyalash bo'yicha katta ishlarni amalga oshirmoqdamiz. Ammo xolisana tan olib aytadigan bo'lsak, bugungi kunda butun dunyoda aholining, birinchi navbatda yoshlarning ongi va qalbini egallash kuchayotganini hisobga oladigan bo'lsak, farzandlarimiz tarbiyasi, ma'naviy-ma'rifiy sohadagi ishlarni bir zum ham susaytmasdan, aksincha, ularni yangi bosqichga ko'tarishimiz zarur"¹ deya ta'kidlagan edi.

Respublikamizda ta'lim sohasini rivojlantirish, kelgusida raqobatbardosh, yetuk bilim va salohiyatga ega bo'lgan kadrlarni yetishtirish bugungi o'zbek siyosatining ustuvor masalalaridan bir hisoblanadi. O'zbekiston Taraqqiyot strategiyasida ham ta'lim sifatini oshirish bo'yicha maqsadlar belgilangan. Jumladan 44-maqsad "Maktablarda ta'lim sifatini oshirish, pedagog-kadrlarning bilim va malakasini xalqaro darajaga olib chiqish", 46-maqsad "Oliy ta'lim bilan qamrov darajasini 50 foizga yetkazish va ta'lim sifatini oshirish", 47-maqsad "2026-yilga qadar 10 ta salohiyatli oliy ta'lim muassasasini QS va TNE xalqaro reytinglariga kirishga maqsadli tayyorlash"² deb nomlanib, ta'lim muassasalari va ta'lim sifatini oshirishga, respublikamizni rivojlangan mamlakatlar darajasiga yetkazish maqsadida qator vazilar belgilab qo'yilgan.

Ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishda pedagogik muloqot va metodlarning o'zining ahamiyatidir. Bu tushunchalar o'quv jarayonining markazida turib, ta'lim sifatini aniqlovchi asosiy omillar hisoblanadi.

Pedagogik muloqot o'quvchilarning intellektual, ma'naviy va jismoniy rivojlanishini ta'minlashga yo'naltirilgan ta'lim jarayonini tashkil etish usuli sifatida muhim ahamiyatga ega. Muloqotlar o'quvchilarning ehtiyojlari, qiziqishlari va imkoniyatlarini hisobga olgan holda tanlanadi, bu esa ta'lim jarayonini individualizatsiyalash imkonini beradi.

Pedagogik metodlar esa o'qitish jarayonini amalga oshirishda qo'llaniladigan usullar va texnikalarni o'z ichiga oladi. Ular o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish, ko'nikma va malakalarini shakllantirish hamda mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Metodlarning to'g'ri tanlanishi va qo'llanilishi ta'lim jarayonining samaradorligini belgilaydi.

Adabiyotlar tahlili: Muloqot - yunoncha so'z bo'lib, suhbatlashuv, shaxslararo suhbat va o'zaro fikr almashuv ma'nosini bildiradi hamda ikki yoki undan ortiq kishilarning so'zlashuvida paydo bo'ladi. Inson muloqot jarayonida ijtimoiy tajriba, ta'lim-tarbiya, turli munosabatlar, axloqiy me'yorlar g'oya va mafkura omillari ta'sirida yashab ijtimoiylashadi va shaxs sifatida kamolotga yetadi. Kishilar o'rtasidagi o'zaro muloqot pedagogik-psixologik fanlarning asosiy kategoriyalaridan biri hisoblanib, u o'z ichiga shaxslararo munosabatning eng muhim mexanizmlarini qamrab oladi³.

Pedagogik muloqot - bu o'qituvchining o'quvchilar bilan darsda va darsdan tashqari faoliyatda eng qulay psixologik muhitni vujudga keltirib, ijobiy ruhiy iqlimni yaratishi uchun imkoniyat beruvchi kasbiy munosabatidir⁴.

O'qituvchining o'quvchilar bilan o'zaro yaqin muloqotidan asosiy maqsad:

- salbiy holatlarni vujudga keltiruvchi barcha jarayonlarga barham berish;
- o'quvchilarda mustaqil fikr yuritish ko'nikmalarini hosil qilish;
- o'quvchilarni faollikka, erkin fikrlashga, o'z fikr-mulohazalarini cho'zchimasdan bayon qilib unga tayanishga o'rgatish;
- o'quvchilarning yashirin qobiliyatlarini rivojlantirish;
- dars va darsdan tashqari jarayonlarda quvonch va shodlik kayfiyatini paydo qilish.

A.S.Makarenkoning fikricha, o'qituvchi muloqoti hurmat va talabchanlikka asoslangan munosabat shaklida bo'lishi lozim.

V.D.Suxomlinskiy o'qituvchining "...maktab hovlisida gapirgan har bir so'zi puxta o'ylangan, aql va mulohazalarga boy, ma'lum bir tarbiyaviy maqsadga qaratilgan bo'lishi kerak" deb ta'kidlaydi. O'qituvchining har bir so'zi olimning fikricha, nafaqat o'quvchi qulog'iga aytiladi, balki uning qalbiga ham qaratilgan bo'lishi shart. Umuman ilg'or o'qituvchilarning fikricha, ta'lim va tarbiya faqat o'qituvchi va o'quvchining o'zaro hamkorlik pozitsiyasi asosidagi muloqot jarayonida quriladi⁵.

Pedagogik muloqot tuzilishi jihatidan o'qituvchi ijodkorligining noyob namunasidir. Pedagog olimlar o'qituvchining o'quvchilar bilan muloqotiga ko'plab tavsiflarni ilmiy asarlarida bayon etsalarda, muloqot, avvalo, o'qituvchining shaxsiy psixologik xususiyati sifatida namoyon bo'ladi. Olimlar esa, muloqot uchun o'qituvchiga yo'nalish beradi xolos. Jumladan, rus pedagogi V.A.Kan-Kalikning fikricha, o'qituvchining pedagogik muloqoti tuzilishi quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi⁶:

¹ Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халкимиз билан бирга кураимиз. – Тошкент: "Ўзбекистон" 2017. – 176.

² 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022. PF-60.

³ Ravshanovna, X. S. (2023). Pedagogik muloqot o'quv jarayoni samaradorligini oshirishning muhim omili. *Journal of Universal Science Research*, 1(8), 131-139.

⁴ Axmedov, A. Y., & Sherqoziyeva, Z. F. (2023). Pedagogik muloqotning kommunikativ asoslari. *O'zbekistonda Fanlararo Innovatsiyalar Ilmiy Tadqiqotlar Jurnal*, 2(19), 425-431

⁵ Muradovna, E. X. (2022). Ta'limda innovatsion texnologiyalarning turlari va ahamiyati. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 1(1A), 31-35.

⁶ Beginkulov H.Sh. The Concept of Media Competence of the Educator and Its Essence // Middle European Scientific Bulletin, VOLUME 18 Nov 2021.

1. **Prognostik bosqich (modellashtrish):** O'qituvchi tomonidan sinf jamoasi bilan bo'lajak muloqotni modellashtrish.

2. **Kommunikativ aloqa:** O'quvchi bilan dastlabki o'zaro tanishuv jarayonida bevosita muloqotni tashkil etishga erishish.

3. **Pedagogik jarayon:** O'qituvchining xatti-harakati, pedagogik mahorati bevosita muloqotni boshqarishga qaratilgan bo'lishi kerak.

4. **Natijalar tahlili:** Amalga oshirilgan muloqotni tahlil etish, yutuq va kamchiliklarni xolisona baholab kelgusi faoliyat uchun modellashtrish.

Dars sifatini oshirishda samarali pedagogik muloqotni o'rnatish muhim bo'lib, bugungi kundagi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bu borada qator olimlar o'z ilmiy tadqiqot ishlarini amalga oshirib kelmoqda. Jumladan O'zbekiston Respublikasida samarali pedagogik muloqotni tashkil etish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanib dars samaradorligini oshirish muammolari, o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi hamda kompetentligi muammosi N.A.Muslimov⁷, Sh.E.Qurbonov, A.R.Xodjaboyev⁸ lar tomonidan tadqiq qilingan. Pedagogik muloqotning tuzilishi va metodlari X. A.Fayzullayevich, N. Ergasheva, R.Yo'Ichiyev⁹lar tomonidan o'rganilib, ilmiy nashrlar chop ettirilgan.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqqan holda, hamda o'z tadqiqotlarimiz natijasida pedagogik muloqotga quyidagicha ta'rif berishimiz mumkin:

Pedagogik muloqot — bu ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida amalga oshiriladigan kommunikativ jarayon bo'lib, o'qitish va o'rganish maqsadlariga erishish uchun xizmat qiladi. Bu muloqot o'quvchilarni bilish faoliyatiga jalb qilish, ularning qiziqishini uyg'otish, savollarni aniqlashtirish va tushuntirish, shuningdek, ta'limiy va tarbiyaviy maqsadlarni amalga oshirish uchun muhimdir. Pedagogik muloqotning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

✓ **Interfaol xususiyat:** O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida faol, ikki tomonlama muloqot.

✓ **Didaktik yo'naltirilganlik:** Muloqot maqsadi o'qitish va o'quvchilarni tarbiyalashdir.

✓ **Emotsional va motivatsion ta'sir:** Muloqot o'quvchilarning emotsional holatiga va motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

✓ **Individuallik:** Har bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish. Bu muloqot o'quv jarayonining samaradorligini oshirishda, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashda va o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi.

Metodologiya: Ushbu tadqiqot ta'lim sifatini oshirishda samarali pedagogik muloqotni tashkil etishning ahamiyatini tahlil qilish va ushbu jarayonda foydalaniladigan usul va yondashuvlarni o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot quyidagi metodologik qadamlar orqali amalga oshiriladi:

– Ilmiy maqolalar, kitoblar, dissertatsiyalar va pedagogik muloqot bo'yicha oldingi tadqiqotlar o'rganiladi. Bu bosqichda o'qitish metodlari, pedagogik muloqotning xususiyatlari va ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi omillar aniqlanadi.

– Pedagogik muloqotning strukturaviy elementlari klaster asosida tizimlashtiriladi va ularning tafsilotlari keltiriladi.

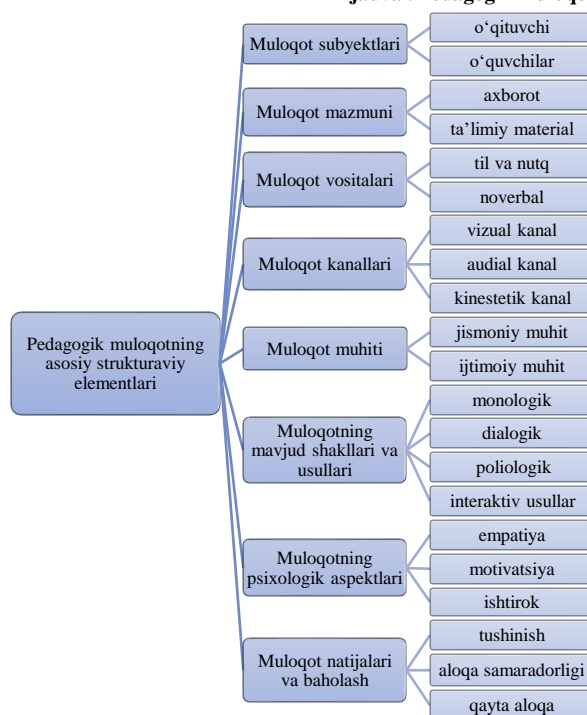
– Dars jarayonini tashkillashtirishda muhim bo'lgan ta'limiy metodlar klassifikatsiyalarga ajratiladi. Bu usul yordamida samarali pedagogik muloqot tashkil etishda qo'llaniladigan ta'limiy metodlar aniqlanadi.

– Tadqiqot so'ngida ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishda muhim bo'lgan jihatlar bo'yicha xulosalar beriladi hamda ta'lim muassasalarida samarali pedagogik muloqotni tashkil etish uchun tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Ushbu metodologiyani qo'llash pedagogik muloqotni samarali tashkil etish orqali ta'lim sifatini oshirish bo'yicha umumiy xulosalar chiqarishga, shuningdek, o'qituvchilar va ta'lim tashkilotlari uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

Tahlil va natijalar: Pedagogik muloqot ta'lim jarayonining markaziy qismi bo'lib, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida samarali aloqa o'rnatishni ta'minlaydi. Pedagogik muloqotning muvaffaqiyati uning strukturaviy elementlarini chuqur tushunish va to'g'ri qo'llashga bog'liq. Biz qator ilmiy tadqiqot ishlarini o'rganib, pedagogik muloqotning asosiy strukturaviy elementlarini quyidagicha klassifikatsiya qildik:

1-jadval. Pedagogik muloqotning asosiy strukturaviy elementlari¹⁰

Ushbu tushunchalarning kengaytirilgan tasnifini keltirib o'taylik:

O'qituvchi - pedagogik muloqotning asosiy ishtirokchisi hisoblanadi. U darsning maqsad va vazifalarini belgilaydi, axborotni yetkazadi va o'quvchilarning bilim olish jarayonini boshqaradi.

O'qituvchining pedagogik mahorati, bilim darajasi va kommunikativ qobiliyatlari muloqotning samaradorligini belgilovchi asosiy omillardir.

O'quvchilar - pedagogik muloqotning ikkinchi asosiy subyekti bo'lib, ular axborotni qabul qilish, qayta ishlash va o'zlashtirishda faol

⁷ Muslimov N.A., Sayfurov D.M., Usmonboyeva M.H., To'rayev A.B. Veb texnologiya asosida elektron axborot ta'lim resurslarini yaratish va ularni amaliyotga joriy etish. – Toshkent, 2015. – B. 5–7.

⁸ Ходжабаев А.Р. Научно-педагогические основы учебнометодического комплекса подготовки учителя труда: Дисс. ... док. пед. наук. – Ташкент, 1992. – С. 406

⁹ Ravshanovna, X. S. (2023). PEDAGOGIK MULOQOT O'QUV JARAYONI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILLI. *Journal of Universal Science Research*, 1(8), 131-139

¹⁰ Muallif ishlanmasi

ishtirok etadilar. O'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va bilim olishga bo'lgan qiziqishi muloqotning samaradorligini oshiradi.

Pedagogik muloqot mazmuni ta'lim berilayotgan axborot va bilimlardan iborat bo'lib, u o'quv dasturi va dars rejasiga muvofiq shakllanadi.

Axborot - bu o'qituvchi tomonidan beriladigan faktlar, ma'lumotlar, ko'nikmalar va bilimlardir. Mazmuni ta'lim dasturiga mos kelishi va o'quvchilarning bilim darajasiga mos ravishda tanlanishi kerak.

Ta'limiy material - bu darsliklar, o'quv qo'llanmalari, ko'rgazmali vositalar va boshqa ta'lim materiallarini o'z ichiga oladi. Ushbu materiallar o'quvchilarning mavzuni tushunishiga va bilim olish jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Pedagogik muloqotning muvaffaqiyati uning vositalariga ham bog'liq. Bu vositalar verbal va noverbal muloqot vositalariga bo'linadi.

Til va nutq - verbal aloqa vositalari, ya'ni so'zlar, nutqiy ifodalar va til qoidalari. O'qituvchi va o'quvchilar til va nutq orqali axborotni yetkazadilar va qabul qiladilar. Nutqning aniqligi, ravonligi va tushunarligi muloqotning samaradorligini oshiradi.

Noverbal vositalar - tana tili, mimikalar, gestikulatsiyalar va ovoz ohangi. Bu vositalar verbal muloqotni to'ldiradi va qo'shimcha ma'lumotlarni yetkazadi. Masalan, o'qituvchining tana harakati yoki yuz ifodasi orqali o'quvchilar mavzuni yaxshiroq tushunishi mumkin.

Pedagogik muloqot turli kanallar orqali amalga oshiriladi. Bu kanallar orqali axborotning yetkazilishi o'quvchilarning ta'lim olish jarayonini samarali qiladi.

Vizual kanal - bu ko'rgazmali vositalar, yozma matnlar, diagrammalar va slaydlarni o'z ichiga oladi. Ko'rgazmali materiallar o'quvchilarga mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Audial kanal - ovoz, nutq va boshqa tovushli axborotlar orqali amalga oshiriladi. Bu kanal o'qituvchining nutqiy ifodalari, leksiyalar va musiqiy vositalarni o'z ichiga oladi. Ovozning ohangi va balandligi o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi va axborotni yaxshiroq qabul qilishga yordam beradi.

Kinestetik kanal - harakat va tegish orqali axborot yetkaziladi. Bu kanal orqali o'quvchilar o'rganishni tajribiy usullar bilan amalga oshiradilar, masalan, laboratoriya ishlarida yoki amaliy mashg'ulotlarda.

Muloqotning muvaffaqiyati uning muhitiga ham bog'liq. Muhit ta'lim jarayonining qanchalik samarali o'tishini belgilaydi.

Jismoniy muhit - bu sinf xonasi, o'quv laboratoriyalari va boshqa ta'lim maskanlarini o'z ichiga oladi. Ta'lim muhiti qulay va samarali bo'lishi kerak, ya'ni sinf xonasi yaxshi yoritilgan, ventilyatsiya qilingan va zamonaviy ta'lim vositalari bilan jihozlangan bo'lishi lozim;

Ijtimoiy muhit - o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlar va atmosfera. Pozitiv ijtimoiy muhit muloqotni samarali qiladi. Ijtimoiy muhitda hurmat, hamkorlik va o'zaro tushunish muhim ahamiyatga ega.

Pedagogik muloqot turli shakl va usullarda amalga oshiriladi, ularning har biri o'ziga xos xususiyatlarga ega.

Monologik muloqot - o'qituvchining biryozlama axborot berishi. Bu leksiya va ma'ruzalar shaklida bo'lishi mumkin. Monologik muloqotda o'qituvchi axborotni to'liq nazorat qiladi va o'quvchilarga yetkazadi.

Dialogik muloqot - savol-javob shaklida olib boriladigan muloqot. Bu usul o'quvchilarning faol ishtirokini talab qiladi va ularni o'z fikrlarini ifodalashga undaydi.

Poliologik muloqot - guruh muhokamalari, munozaralar va seminarlar. Bu usul o'quvchilar orasida hamkorlik va fikr almashishni rag'batlantiradi, shuningdek, kritiklikni rivojlantiradi.

Interaktiv usullar - interaktiv doskalar, multimedia vositalar va o'quv o'yinlari orqali amalga oshiriladi. Bu usullar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ta'lim jarayonini jonli qiladi.

Muloqotning psixologik tomonlari ham muhimdir. Psixologik jihatlari o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soladi.

Empatiya - o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida o'zaro tushunish va his qilish qobiliyati. Empatiya muvaffaqiyatli muloqotning kalitidir, chunki u o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlaydi.

Motivatsiya - o'quvchilarni ta'lim jarayoniga jalb etish va rag'batlantirish. Motivatsiya o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni faolroq qiladi. Motivatsiya vositalari sifatida o'qituvchi rag'batlantirish, tanqidiy baholash va maqsad qo'yishni qo'llashi mumkin.

Ishirok - o'quvchilarning faol muloqot va o'quv jarayoniga qo'shilishi. Ishirok etish imkoniyatlari o'quvchilarning bilim olish jarayonini yaxshilaydi va ularning fikrlarini erkin ifodalashlariga yordam beradi.

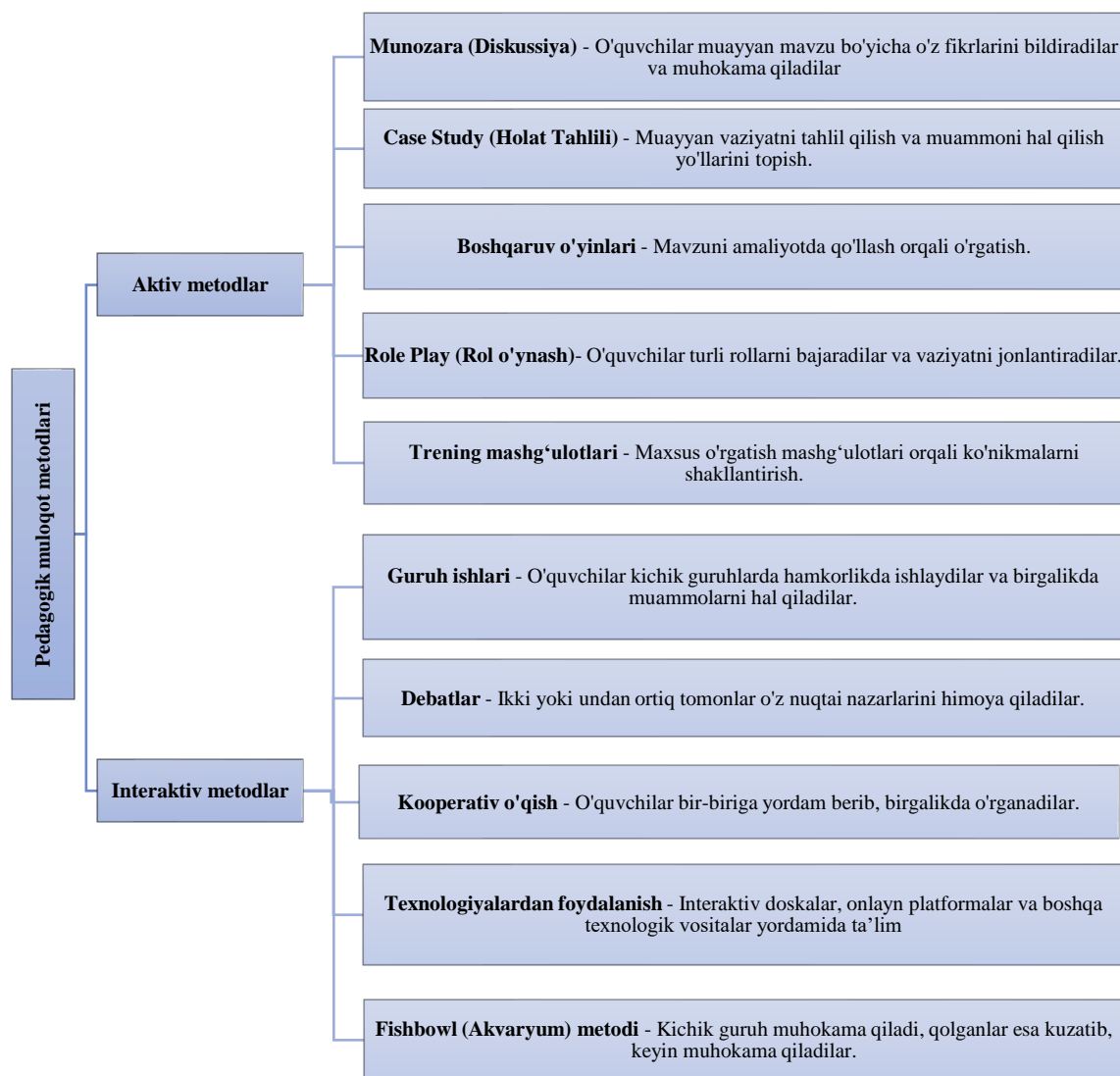
Tushunish - o'quvchilar tomonidan axborotni to'g'ri qabul qilish va tushunish darajasi.

Aloqa samadorligi - muloqot natijalarining o'quvchilarning bilim va ko'nikmalariga ta'siri.

Qayta aloqa - o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi muloqot samaradorligini tahlil qilish va takomillashtirish uchun qayta aloqa jarayoni.

Pedagogik muloqotning bu strukturaviy elementlari ta'lim jarayonida samarali va mazmunli muloqotni ta'minlash uchun bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir.

Pedagogik muloqot metodlari ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, ularni to'g'ri tanlash va samarali qo'llash o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'z darslarida turli metodlarni qo'llab, o'quvchilarning qiziqishlarini oshirishlari va ta'lim jarayonini interaktiv va samarali qilishlari mumkin. Dars jarayonida qo'llaniladigan pedagogik muloqot metodlarini aktiv va interaktiv (2-jadval) metodlarga ajratib quyidagicha klassifikatsiyalash mumkin.

2-jadval. Pedagogik muloqot metodlari¹¹

Bu metodlar va yondashuvlar pedagogik muloqotni yanada boyitadi va ta'lim jarayonini samarali qiladi. Har bir metodning o'ziga xosligi va afzalliklari bor, ular o'qitish maqsadlari, o'quvchilar ehtiyojlari va dars mazmuniga qarab tanlanadi.

Pedagogik muloqot metodlari turli xil bo'lib, ularni to'g'ri tanlash va samarali qo'llash ta'lim jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishida muhim rol o'ynaydi. Ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik metodlarning keng qo'llanilishi natijasida ta'lim sifati va o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishlari hamda bilim darajasi sezilarli darajada oshadi.

Xulosa va takliflar: Pedagogik muloqot metodlari ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, ularni to'g'ri tanlash va samarali qo'llash o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'z darslarida turli metodlarni qo'llab, o'quvchilarning qiziqishlarini oshirishlari va ta'lim jarayonini interaktiv va samarali qilishlari mumkin. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari va cheklavlari borligi sababli, har bir dars mavzusi va o'quvchilar ehtiyojlariga mos keladigan metodlarni tanlash zarur.

Ushbu tadqiqot natijalaridan qator xulosa qilish mumkiniki pedagogik muloqot va pedagogik metodlarning ta'lim jarayonidagi roli va ahamiyati katta bo'lib, ta'lim jarayonida samarali pedagogik muloqot va metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi, ularning qiziqishi va faoliyatini oshiradi. Pedagogik muloqot ta'lim jarayonining markazida turib, o'quvchilarning ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos keladigan ta'lim usullarini tanlashda asosiy rol o'ynaydi. Pedagogik metodlar ta'lim

jarayonini samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan usullar va texnikalar majmuini tashkil etib, zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik yondashuvlarning qo'llanishi va ularning ta'lim sifatiga ta'siri ijobiy. Ta'lim jarayonida turli metodlarni qo'llash orqali ta'lim samaradorligini oshirishda sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, ushbu ishda pedagogik muloqot va metodlarning turlari, zamonaviy yondashuvlar va amaliyotda qo'llanish tajribasi keng yoritildi. Hozirgi zamon ta'lim jarayonida yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning paydo bo'lishi bilan pedagogik muloqot va metodlarga bo'lgan talab va ularning o'zgarishi ortib bormoqda.

Ushbu tadqiqot ishini olib borish natijasida ta'lim muassasalarida dars jarayonlarida pedagogik muloqotni tashkil etish bo'yicha takliflar ishlab chiqdik. Bular: Pedagogik muloqot va metodlarni tanlashda o'quvchilarning individual xususiyatlarini va ehtiyojlarini inobatga olish lozim. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va yondashuvlardan faol foydalanish, ularni doimiy ravishda takomillashtirib borish zarur. O'qituvchilarning malakasini oshirish bo'yicha doimiy seminar va treninglar tashkil etib bo'rish hamda ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik metodlarni joriy etish uchun zarur sharoitlarni yaratish lozim. Pedagogik muloqot va metodlarning yangi turlarini o'rganish va ularni amaliyotga tatbiq etish bo'yicha izlanishlarni davom ettirish kerak. Ta'lim jarayonida metodlarning samaradorligini oshirish uchun yangi yondashuvlar va usullar ishlab chiqish lozim.

Shunday qilib, ushbu tadqiqot ishi pedagogik muloqot va metodlar bo'yicha ilmiy-amaliy asos yaratib, ta'lim jarayonini takomillashtirishga o'z hissasini qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

¹¹ Muallif ishlanmasi

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 488 b.
2. 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022. PF-60.
3. Ravshanovna, X. S. (2023). Pedagogik muloqot o‘quv jarayoni samaradorligini oshirishning muhim omili. *Journal of Universal Science Research*, 1(8), 131-139.
4. Axmedov, A. Y., & Sherqo‘ziyeva, Z. F. (2023). Pedagogik muloqotning kommunikativ asoslari. *O‘zbekistonda Fanlararo Innovatsiyalar Ilmiy Tadqiqotlar Jurnal*, 2(19), 425-431
5. Muradovna, E. X. (2022). Ta‘limda innovatsion texnologiyalarning turlari va ahamiyati. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 1(1A), 31-35.
6. Begimkulov H.Sh. The Concept of Media Competence of the Educator and Its Essence // Middle European Scientific Bulletin, VOLUME 18 Nov 2021.
7. Muslimov N.A., Sayfurov D.M., Usmonboyeva M.H., To‘rayev A.B. Veb texnologiya asosida elektron axborot ta‘lim resurslarini yaratish va ularni amaliyotga joriy etish. – Toshkent, 2015. – B. 5–7.
8. Курбанов Ш., Сейтхалилов Э. Национальная программа по подготовке кадров. – Ташкент: Университет, 2000. – С. 103
9. Ходжабаев А.П. Научно-педагогические основы учебнометодического комплекса подготовки учителя труда: Дисс. док. пед. наук. – Ташкент, 1992. – С. 406
10. ERGASHEVA, N., & YO‘LCHIYEV, S. (2023). TA‘LIM TARBIYANING ZAMONAVIY SHAKLLARI. *Journal of Research and Innovation*, 1(5), 34-39
11. Fayzullayevich, X. A. (2024). Mutaxassislik fanlarini o‘qitishda interaktiv ma‘ruza usulidan foydalanishning samaradorligi. *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences*, 583-588.
12. Elmurodov, M. N., & Tojiyeva, M. M. (2023). KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY HISOBNING AHAMIYATI. *QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 44-47.
13. qizi Azimova T. E. ECONOMIC DIRECTIONS IN TEACHING MATHEMATICS //Intent Research Scientific Journal. – 2023. – T. 2. – №. 4. – C. 54-56.
14. Raxmonova, V. (2023). THE ROLE AND PLACE OF MATHEMATICAL MODELS IN TEACHING STUDENTS TO SOLVE OPTIMIZATION PROBLEMS. *Modern Science and Research*, 2(4), 592-597.
15. Kamoldinovna, S. Y. (2023). TURISTIK MAHSULOTLAR VA XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYALASHNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 8, 66-69